

Vetenskapsrådet

FORSKARNAS BILD AV VETENSKAPSRÅDET

En enkätundersökning

FORSKARNAS BILD AV VETENSKAPSRÅDET - EN KÄTUNDERSÖKNING

VETENSKAPSRÅDET

Box 1035

SE-101 38 Stockholm, SWEDEN

© Swedish Research Council

ISBN 978-91-7307-300-4

FORSKARNAS BILD AV VETENSKAPSRÅDET EN ENKÄTUNDERSÖKNING

Carl Jacobsson

FÖRORD

Vetenskapsrådets huvuduppgift är att ge stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom samtliga vetenskapsområden. Det gör vi genom öppna utlysningar där forskare inbjuds att ansöka om bidrag för att genomföra sina forskningsidéer. Dessa ansökningar, totalt cirka 6000 stycken per år, granskas av cirka 90 beredningsgrupper bestående av sammanlagt drygt 800 forskare med expertis inom respektive område.

Forskare vid universitet och högskolor är den viktigaste målgruppen för Vetenskapsrådets forskningsstöd. Forskarnas bild av och åsikter om Vetenskapsrådet är därför av stor betydelse för myndigheten. Syftet med denna enkätundersökning är att ge underlag för utvecklingsarbete vid myndigheten, främst vad det gäller hanteringen och granskningen av ansökningar. Jag vill rikta ett varmt tack till de cirka 600 forskare som hösten 2014 besvarade enkäten: era svar och kommentarer ger ett mycket viktigt bidrag till detta arbete!

Sven Stafström

*Generaldirektör
Vetenskapsrådet*

INNEHÅLL

FÖRORD	3
SAMMANFATTNING	5
SUMMARY	6
BAKGRUNDEN TILL OCH ARBETET MED UNDERSÖKNINGEN.....	7
URVALET FORSKARE	8
Antal svarande forskare.....	8
FORSKARNAS SVAR PÅ ENKÄTFRÅGORNA.....	9
1. Bakgrundsfrågor om de svarande forskarna	9
2. Forskningsfinansiering.....	10
Förtroende för Vetenskapsrådets fördelning av forskningsstöd.....	10
Kunskap om Vetenskapsrådets forskningsstöd	12
Förtroende för Vetenskapsrådets beredning av forskningsansökningar	13
Jämställdhet i forskningsstödet	16
3. Forskningspolitisk rådgivning	17
4. Forskningskommunikation.....	18
5. Synpunkter på enkäten	20
BILAGA: ENKÄTFORMULÄRET	21

SAMMANFATTNING

En webbenkät om bilden av Vetenskapsrådet riktades till 931 forskare som sökt projektbidrag eller projektbidrag unga forskare 2014. Urvalet var stratifierat på så sätt att 40 procent av forskarna i urvalet hade beviljats bidrag 2014. Det kom in 569 svar, vilket innebar 61 procentsvarsfrekvens (något högre bland dem som beviljats bidrag). Enkäten innehöll 20 frågor med fasta svarsalternativ och en öppen fråga med fritextsvar.

Frågan om Vetenskapsrådet fördelar stöd till forskning av högsta kvalitet besvarades av 40 procent med *Ja, till största del*, 43 procent svarade *Ja, delvis*, medan 10 procent svarade *Nej*. 7 procent svarade *Ingen åsikt*. De forskare som beviljats bidrag 2014 hade en betydligt större andel ja-svar än övriga forskare.

Hälften av forskarna kände till att knappt hälften av Vetenskapsrådets forskningsstöd är projektstöd. Knappt 30 procent av forskarna kände till att 30 procent av forskningsstödet är infrastrukturstöd. Av de forskare som inte kände till respektive andel trodde hälften att det var en betydligt större andel projektstöd respektive en betydligt mindre andel infrastrukturstöd. Mycket få trodde det var tvärtom; övriga hade ingen åsikt. Många av de 218 fritextsvaren framhöll att andelen projektstöd bör ökas, medan särskilt excellenssatsningar på exempelvis internationellt ledande forskare kritiserades.

Hälften av forskarna hade mycket stort eller stort förtroende för beredningen av ansökningar, medan 20 procent hade litet eller mycket litet förtroende. 29 procent svarade *Varken litet eller stort* [förtroende] och 2 procent valde svaret *Vet ej*. De forskare som beviljats bidrag 2014 hade ett betydligt större förtroende för beredningen än övriga. Av fritextsvaren framgår att många forskare vill att externa sakkunniga anlitas för alla ansökningar och att fler internationella forskare ingår i beredningsgrupperna. Andra forskare ansåg att utlåtandena om ansökningarna är magra och kritiserade att inte alla ansökningar får något utlåtande.

Knappt hälften, 48 procent, av forskarna ansåg att kvinnor och män har lika stora möjligheter att få stöd från Vetenskapsrådet. En femtedel ansåg att män har större möjligheter, medan 15 procent ansåg att kvinnor har större möjligheter. Det var en tydlig skillnad mellan mäns och kvinnors svar: en majoritet bland männen, 54 procent, men bara en minoritet bland kvinnorna, 39 procent, ansåg att kvinnor och män har lika stora möjligheter. Knappt hälften av kvinnorna, 47 procent, ansåg att män har större möjligheter. Nästan ingen kvinna ansåg att kvinnor har större möjligheter medan bara få män ansåg att män har större möjligheter.

Tre fjärdedelar av forskarna kände till Vetenskapsrådets uppdrag att vara forskningspolitisk rådgivare till regeringen. Hälften av forskarna hade läst någon analys/utvärdering; 69 procent av dessa forskare tyckte att analysen/utvärderingen var intressant. Drygt hälften av de svarande, 53 procent, tyckte att Vetenskapsrådet bör vara mer aktivt i forskningspolitiska frågor, medan 18 procent tyckte att myndigheten inte bör vara det.

Knappt två femtedelar, 38 procent, kände till Vetenskapsrådets uppdrag att samordna forskningskommunikation. Cirka 70 procent kände till en eller flera av webbplatserna forskning.se, djurförsök.info, Expertsvar och Curie. Majoriteten, 71 procent, av forskarna läser sällan eller aldrig något på forskning.se, och 83 procent läser sällan eller aldrig Curie. Knappt två femtedelar, 38 procent, av forskarna tyckte att Vetenskapsrådet bör vara mer aktivt inom forskningskommunikation, medan 17 procent inte tyckte det.

SUMMARY

An online survey of the image of the Swedish Research Council among scientists has been carried out involving 931 scientists, who either applied for a project research grant or a project research grant for junior researchers in 2014. The scientists who had been awarded grant funding in 2014 represented 40 per cent of the stratified survey sample. 569 responses were received resulting in a response rate of 61 per cent (the rate was somewhat higher among those who had been awarded a grant). The survey contained 20 multiple choice questions and one question with a free text field.

On the question of whether the Swedish Research Council supports research of the highest quality, 40 per cent answered *Yes, mainly*, 43 per cent *Yes, partly* and 10 per cent *No*. Seven per cent of the answers fell under the category *No opinion*. A significantly higher share of affirmative answers were submitted by researchers who had been granted funding in 2014.

Half of the researchers were aware of the fact that just under half of the research funding offered by the Swedish Research Council takes the form of project research grants. Just under 30 per cent of the researchers knew that 30 per cent of the research funding takes the form of research infrastructure grants. Among the researchers who were not aware of the respective shares, half of the respondents believed that the project grant portion was considerably higher and the infrastructure grant portion considerably lower. Very few thought it was the other way around and the rest did not express an opinion. Many of the 218 free text answers contained calls for increased project grant funding and criticism of e.g. investments in scientific excellence targeting leading international scientists.

Half of the researchers had great or very great confidence in the application review process, whereas 20 per cent expressed little or very little confidence. 29 per cent replied that they had *Neither little nor great* [confidence] and 2 per cent chose the alternative *Do not know*. The researchers who had been awarded grant funding in 2014 expressed significantly higher confidence in the review process compared to the other respondents. The free text answers show that many researchers call for external peer reviewers in the review of all applications and for a greater share of international scientists in the review panels. Other researchers replied that the final application statements contained too little information and criticized the fact that final statements are not issued for all applications.

Just under half of the researchers (48 per cent) were of the opinion that men and women are given equal opportunities when it comes to grant funding offered by the Swedish Research Council. Twenty per cent were of the view that men stand better chances of receiving funding than women and 15 per cent believed that women have better chances than men. There was a clear difference between the answers presented by men and women: a majority of the men (54 per cent) but only a minority of the women (39 per cent) believed that men and women are given equal opportunities. Just under half of the women (47 per cent) believed that men have better opportunities. Hardly any of the women thought that women have better opportunities than men and only few men thought that men have better opportunities.

Three quarters of the researchers were aware of the Swedish Research Council's advisory role to the government on research policy matters. Half of the researchers had read an analysis/evaluation and 69 per cent of these researchers found the analysis/evaluation interesting. Just over half of the respondents (53 per cent) were of the view that the Swedish Research Council should play a more active role in research policy matters, whereas 18 per cent were of the opposite opinion.

Just under two fifths (38 per cent) knew that one of the tasks of the Swedish Research Council is to play a role in the coordination of research communication. Approximately 70 per cent were familiar with one or several of the web sites forskning.se, djurforsok.info, Expertsvar and Curie. The majority of the researchers (71 per cent) rarely or never read anything on the web site forskning.se and the corresponding figure for the Curie web site was 83 per cent. Just under two fifths (38 per cent) of the researchers were of the view that the Swedish Research Council should play a more active role in the area of research communication, whereas 17 per cent took a contrary view.

BAKGRUNDEN TILL OCH ARBETET MED UNDERSÖKNINGEN

I maj 2014 genomfördes en intervjuundersökning om ”bilden av Vetenskapsrådet” hos s.k. externa intressenter till Vetenskapsrådet. De 22 respondenterna var rektorer vid lärosäten, riksdagsledamöter, tjänstepersoner inom regeringskansliet samt andra forskningsfinansiärer.

När undersökningen presenterades för Vetenskapsrådets styrelse framfördes önskemål om en studie av ”bilden av Vetenskapsrådet” hos målgruppen för Vetenskapsrådets forskningsstöd, dvs. forskare som söker forskningsmedel.

En enkätundersökning riktad till forskare genomfördes därför senhösten 2014. E-mail med inbjudan till enkäten skickades till 931 forskare som ansökt om projektbidrag eller projektbidrag unga forskare 2014; enkäten var öppen vecka 48 och 49.

Carl Jacobsson höll i undersökningen, med hjälp av Carin Carltoft, Mikael Jonsson och Kristina Sundbaum, Kommunikationsavdelningen, samt Jan Bolin och Camilla Jakobsson, Enheten för styrning och samordning. Utkast till enkät, och val av enkätfrågor, diskuterades vid ett par tillfällen med Vetenskapsrådets ledningsråd och generaldirektör.¹

Vetenskapsrådet gjorde således urvalet av forskare² och utformade enkätfrågor och svarsalternativ. Eftersom enkäten handlade om bilden av Vetenskapsrådet var det inte lämpligt att myndigheten själv stod som avsändare för enkäten. Enkäten skickades därför ut och svaren togs emot av företaget Fluidsurveys³. Vetenskapsrådet har endast tillgång till aggregerade sammanställningar av svaren, där inte enskilda individer kan identifieras⁴.

¹ Inspiration hämtades också från en mer omfattande enkätundersökning, från 2006, riktad till forskare i humaniora och samhällsvetenskap, se Vetenskapsrådets rapport 7:2008 En fråga om förtroende.

² Lucas Pettersson, Enheten för uppföljning, tog fram urvalet av forskare ur Vetenskapsrådets interna system.

³ Carin Carltoft, Kommunikationsavdelningen, hade hand om enkätformuläret och kontakten med Fluidsurveys.

⁴ Undantaget de enstaka fritextsvar där respondenten själv lämnat uppgifter som skulle kunna röja identiteten.

URVALET FORSKARE

Urvalet gjordes bland sökande till projektbidrag, vilket är den största bidragsformen mätt i antal ansökningar och utdelade medel. Totalt valdes 931 sökande till projektbidrag vid Vetenskapsrådet 2014, fördelade mellan ämnesråden för Naturvetenskap och teknikvetenskap (NT), Medicin och hälsa (MH) och Humaniora och samhällsvetenskap (HS) samt Utbildningsvetenskapliga kommittén (U) i proportion till ansökningstrycket. Bidragsformen Projektbidrag unga forskare, som används inom MH och NT, inkluderades i urvalet.

Bara en mindre del av ansökningarna, drygt 14 procent i genomsnitt, beviljades bidrag. För att få en tydlig bild även av åsikterna hos forskare som fått bidrag gjordes en stratifiering: 40 procent av urvalet i varje ämnesområde (NT, MH, HS, UVK) valdes bland dem som beviljats medel 2014, som sökande, och resterande 60 procent valdes bland dem som fått avslag 2014.

Ingen annan stratifiering gjordes; urvalet är alltså helt slumpmässigt vad gäller exempelvis kön, ålder, lärosäte respektive medlemskap i beredningsgrupper eller beslutande organ vid Vetenskapsrådet.

Tabell 1. Urvalet forskare uppdelat på ämnesområde och beviljat/avslag 2014

Ämnesområde	TOTALT	BEVILJAT	AVSLAG
HS	208	83	124
MH	267	107	160
NT	402	161	241
U	54	22	32
TOTALT	931	373	557

Antal svarande forskare

Det var 569 forskare som svarade på enkäten, det vill säga 61 procent av de tillfrågade, vilket får anses vara en god svarsfrekvens. Antal svarande per ämnesområde – enligt bakgrundsfråga 4 – ges av Tabell 2.

Tabell 2. Antal svarande uppdelat på ämnesområde

Ämnesområde	#urval	#svar	Svarsfrekvens
HS	208	128	62 %
MH	267	156	58 %
NT	402	253	63 %
U	54	32	59 %
TOTALT	931	569	61 %

Det är således inte någon större skillnad i svarsfrekvens mellan ämnesområdena.

FORSKARNAS SVAR PÅ ENKÄTFRÅGORNA

Enkäten inleddes med sex bakgrundsfrågor om de svarande. Därefter kom fem frågor, med följdfrågor, som handlade om forskarnas kunskaper och åsikter om Vetenskapsrådets forskningsfinansiering. Tre frågor handlade om forskningspolitisk rådgivning och sex frågor om forskningskommunikation. Utöver dessa 20 frågor med fasta svarsalternativ fanns en öppen fråga med fritextsvar (maximalt 400 tecken inklusive mellanslag). Enkätformuläret finns i bilaga.

1. Bakgrundsfrågor om de svarande forskarna

De första sex frågorna handlade om bakgrundsuppgifter om forskarna. På den första frågan svarade 192 (34 procent) *Kvinna* och 370 (65 procent) *Man*, medan 4 (1 procent) personer fyllde i *Ej svar*. Resterande tre av 569 svarade inte på frågan. Andelen kvinnor/män stämmer väl med andelarna bland samtliga sökande till projektbidrag/projektbidrag unga forskare 2014.

Den andra frågan gällde antal år sedan doktorsexamen. 126 (22 procent) svarade *0-6 år*, 156 (27 procent) svarade *7-12 år* och 287 (50 procent) svarade *13 eller fler år*. Samtliga svarande hade doktorsexamen. Fördelningen stämmer relativt väl med samtliga sökande till projektbidrag/projektbidrag unga forskare 2014 (28 procent, 29 procent, respektive 43 procent). Den större andelen forskare med längre tid sedan doktorsexamen förklaras av att urvalet har en större andel forskare som beviljats bidrag och att mer erfarna forskare oftare beviljas bidrag.

Fördelningen av de svarande över lärosäte, fråga 3, ges av nedanstående tabell.

Tabell 3. Antal svarande forskare per lärosäte

Lärosäte/motsv.	Procent	Antal
Lunds universitet	15%	86
Uppsala universitet	14%	81
Karolinska institutet	12%	70
Göteborgs universitet	10%	55
Stockholms universitet	10%	54
Linköpings universitet	8%	44
Umeå universitet	6%	36
KTH	5%	31
Chalmers	4%	25
SLU	2%	13
Luleå tekniska universitet	1%	5
Övriga svenska lärosäten	7%	39
Annan organisation	5%	27
Totalt		566

Bakgrundsfråga 4, om vilket ämnesråd/kommitté ansökan riktades till, har redovisat ovan. Nästa fråga var den följande.

Fråga 5: Har du beviljats medel från Vetenskapsrådet, antingen som sökande eller som medverkande? (Frågan avser ansökningar om fleråriga bidrag – inte konferensbidrag, publiceringsstöd eller dylikt.)

Fördelningen av svaren ges av tabell 4 nedan.

Tabell 4. Antal svarande forskare fördelat på bidragsbeslut 2014 och tidigare

Svar	Procent	Antal
Ja, ansökan beviljad 2014 (resp. både 2014 och tidigare)	47%	267
Ja, tidigare	26%	147
Nej	27%	155
Totalt antal svar		569

Det var alltså 47 procent som svarade *Ja, ansökan beviljad 2014*. Frågan avser både det fall där forskaren är sökande och det fall när forskaren är medverkande. Cirka 2 procent av forskarna i urvalet hade beviljats som medverkande 2014, men inte som sökande. Det borde alltså vara cirka 45 procent av de svarande som beviljats som sökande 2014, vilket kan jämföras med att urvalet stratifierats så att 40 procent av forskarna beviljats som sökande 2014. Det var således en något högre svarsfrekvens bland dessa forskare.

Enligt svaren på den sjätte och sista bakgrundsfrågan var 9 (2 procent) av forskarna ledamot/ordförande i beredningsgrupp eller beslutande organ på Vetenskapsrådet under 2014, 89 (16 procent) hade varit ledamot/ordförande tidigare, medan de flesta, 471 (83 procent), inte hade varit ledamot/ordförande.

2. Forskningsfinansiering

Förtroende för Vetenskapsrådets fördelning av forskningsstöd

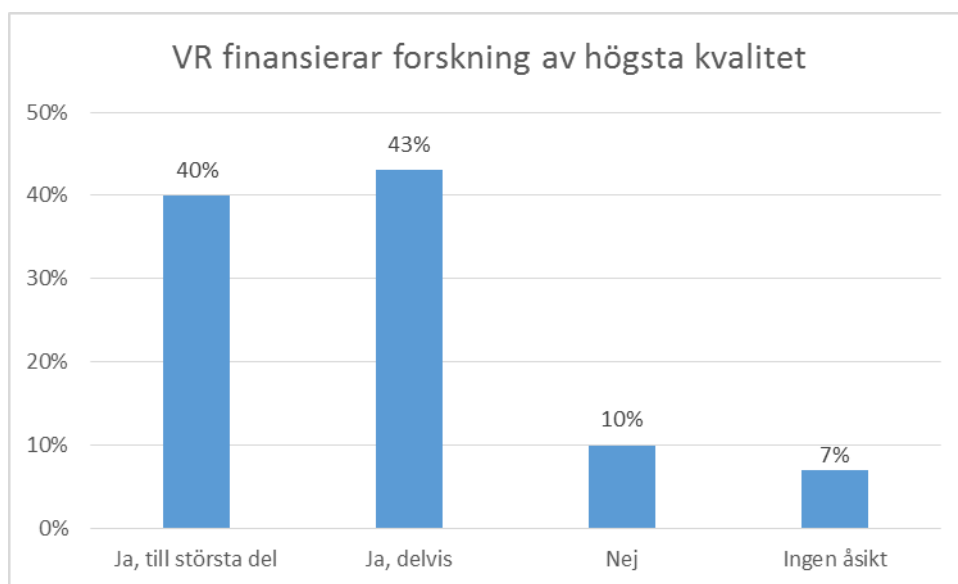
De för Vetenskapsrådet kanske viktigaste frågorna i denna undersökning gäller vilket förtroende forskarna har för vår fördelning av forskningsstöd. Den första frågan efter bakgrundsfrågorna var således följande.

Vetenskapsrådet fördelar årligen närmare sex miljarder kronor i stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom alla vetenskapsområden.

I Vetenskapsrådets uppdrag ingår att initiera och stödja strategiska satsningar inom forskning.

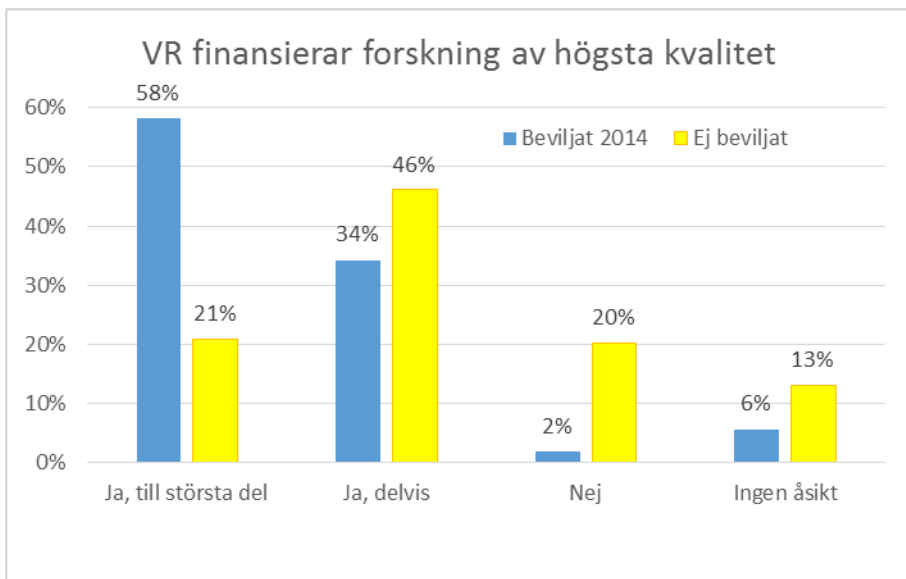
Fråga 7: Anser du att Vetenskapsrådet fördelar stöd till forskning av högsta kvalitet?

De 566 svaren fördelade sig enligt nedanstående figur.

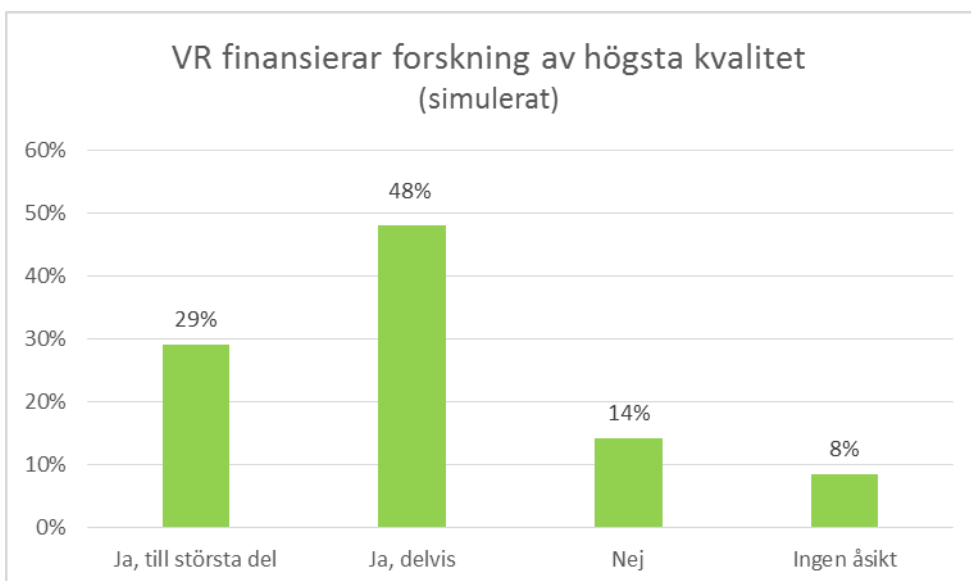

Vi kan se att 40 procent anser att Vetenskapsrådet till största del fördelar sitt stöd till forskning av högsta kvalitet, medan 43 procent anser att VR delvis fördelar sitt stöd till forskning av högsta kvalitet. En tiondel anser att VR inte fördelar stöd till forskning av högsta kvalitet, medan 7 procent inte har någon åsikt. Det är förstås oroande att inte en större andel svarar *Ja, till största del*. Dock är ja-svaren tillsammans - *Ja, till största del* och *Ja, delvis* - i övervägande majoritet, 83 procent.

Naturligtvis färgas forskarnas åsikter delvis av hur det gått med den egna ansökan. Nedanstående figur visar svaren på fråga 7 för de 266 forskare som beviljats medel 2014 (som sökande eller medverkande) respektive de 154 som inte beviljats medel vare sig 2014 eller tidigare. De 146 svarande forskare som inte beviljades medel 2014, men som beviljats tidigare, har en fördelning som liknar totalfiguren ovan, dock med en större andel som svarar *Ja, delvis*.

Vi kan alltså se ett starkt samband. Notabelt är dock att en tredjedel av forskarna som beviljats medel 2014 svarar *Ja, delvis*. Här bör noteras att urvalet av forskare är stratifierat, med en ökad andel forskare som beviljats bidrag 2014. En enkel simulering för att kompensera för detta genom att vikta ner gruppen beviljade 2014 ger att 29 procent av de sökande forskarna svarar *Ja, till största del*, 48 procent svarar *Ja, delvis*, 14 procent svarar *Nej*, medan 8 procent svarar *Ingen åsikt*. Vi får följande figur.

En stor andel, nästan 90, av de 218 fritextsvaren handlar om forskningsstödet. Dessutom handlar drygt 100 av resterande fritextsvar om beredningen, se nedan.

Väldigt många kommenterar de låga beviljandegraderna, vilket är naturligt eftersom de svarande söker projektbidrag. Nästan alla som uttalar sig om balansen mellan bidragsformer vill ha en större andel projektbidrag och många uttalar sig negativt om andra satsningar. Detta gäller särskilt bidrag till excellenssatsningar såsom internationell rekrytering, där många ger omdömen av typen ”mycket pengar till over-the-top-forskare”. Några tycker dock att stödet kunde vara bra ifall det i stället rörde sig om betydligt mindre bidrag till yngre uppåtgående stjärnor, till exempel följande svar.

Jag stödjer VRs ambition att locka toppforskare utifrån till Sverige genom attraktivt stöd, men är högst kritisk till att satsningen görs på äldre forskare vars topp oftast är passerad. Satsningen borde vara fokuserad på toppforskare på "konsolideringsnivå" som är tidigare i sin oberoende karriär. Detta vore en avsevärt bättre investering i framtida svenskt forskningsklimat och kvalitet.

Några fritextsvar framhåller också att Vetenskapsrådet gör ett bra arbete att stödja grundforskning.

VR gör ett bra arbete och är otroligt viktig för finansiering av svensk grundforskning. Skulle gärna vilja se ännu mer av VRs anslagsbas gå åt finansiering av svenska forskningsprojekt, särskilt grundforskning.

Kunskap om Vetenskapsrådets forskningsstöd

Två frågor, med följdfrågor, handlade om forskarnas kunskap om hur Vetenskapsrådets forskningsstöd fördelas på övergripande nivå.

År 2013 fördelade Vetenskapsrådet sammanlagt 5 671 miljoner kronor i forskningsstöd, varav 2 716 miljoner, 48 procent, projektstöd (projektbidrag inkl. projektbidrag unga forskare) 1 693 miljoner, 30 procent, infrastrukturstöd (stöd till nationella och internationella infrastrukturer) 733 miljoner, 13 procent, forskningsmiljöstöd (stöd till forskningsmiljöer och forskarskolor, stöd till internationell rekrytering m.m.) 496 miljoner, 9 procent, i karriärstöd (stöd till anställningar och stipendier, stöd till framstående forskare m.m.)

Fråga 8: Kände du till att cirka 50 procent av Vetenskapsrådets forskningsstöd fördelas som projektstöd?

Precis hälften av de svarande, 283 personer, svarade *Ja*, och hälften, 283, svarade *Nej*. De som svarade *Nej* fick en följdfråga:

Fråga 8 b: Hur stor trodde du att andelen som fördelas som projektstöd var?
(Svarsalternativ: En betydligt större andel, En betydligt mindre andel, Ingen uppfattning)

Hela 132 (47 procent) trodde det var en betydligt större andel, medan 134 (47 procent) inte hade någon uppfattning. Endast 17 forskare, 6 procent, trodde det var en betydligt mindre andel.

Motsvarande fråga, med följdfråga, ställdes om andelen infrastruktur inom forskningsstödet.

Fråga 9: Kände du till att cirka 30 procent av Vetenskapsrådets forskningsstöd fördelas som infrastrukturstöd?

Andelen infrastrukturstöd är betydligt mindre känd: endast 156 (28 procent) av forskarna svarade *Ja*, medan 408 (72 procent) svarade *Nej*. Av dessa 408 trodde knappt hälften, 183 (45 procent), att det var en betydligt mindre andel infrastrukturstöd, medan drygt hälften, 217 (53 procent), inte hade någon uppfattning. Endast 9 personer (2 procent) trodde att andelen var betydligt större.

Sammanfattningsvis: hälften av forskarna känner till att projektstöd utgör knappt hälften av forskningsstödet, medan knappt 30 procent av forskarna känner till att andelen infrastrukturstöd utgör 30 procent av stödet. Av övriga forskare, har hälften ingen uppfattning om storleken medan hälften tror det är en större andel projektstöd, respektive en mindre andel infrastrukturstöd. Bara mycket få tror att det är tvärtom. Detta torde ha ett samband med önskan om större andel till projektstöd, och därmed mindre andel till andra stödformer, som framfördes i många av fritextsvaren.

Förtroende för Vetenskapsrådets beredning av forskningsansökningar

När enkäten skickades ut hade forskarna just fått svar på sina projektbidragsansökningar i form av ett beslut - beviljat eller avslag - med ett betyg och ett utlåtande. Vissa avslag ges dock utan utlåtande.

Nästan alla forskarna, 547 (97 procent), svarade *Ja* på kontrollfrågan:

Alla ansökningar om stöd genomgår noggrann kvalitetsprövning genom sakkunniggranskning (så kallad peer review).

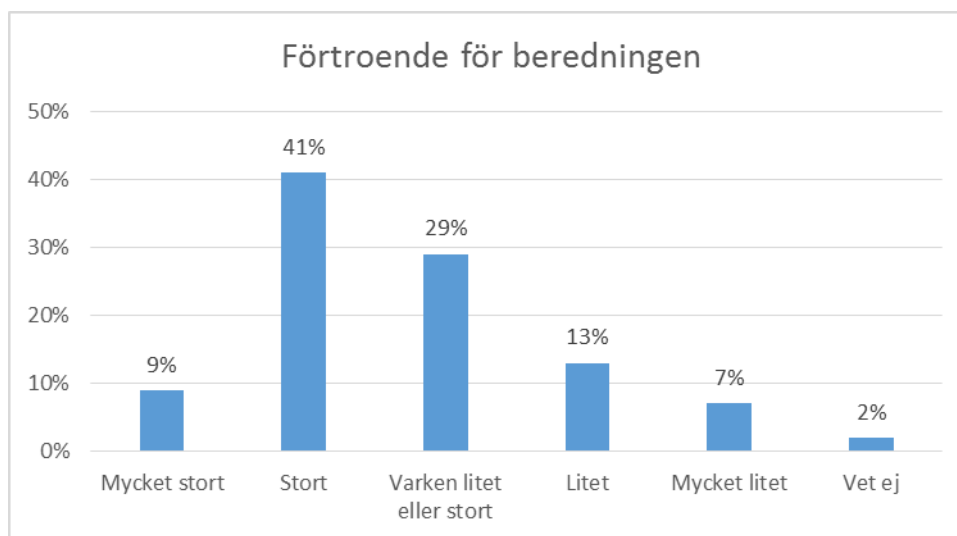
Fråga 10: Kände du till att samtliga ansökningar läses och bedöms av aktiva forskare?

Endast 16 forskare (3 procent) svarade *Nej*.

De 547 som svarade *Ja* fick en följdfråga om förtroendet för Vetenskapsrådets beredningsprocess.

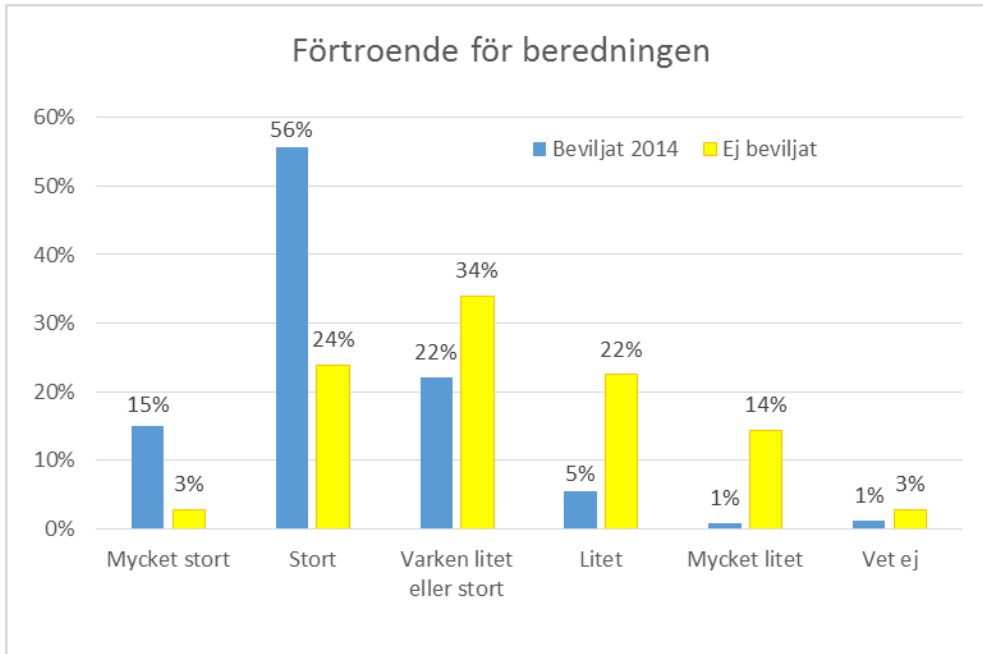
Fråga 10 b: Hur stort är ditt förtroende för Vetenskapsrådets bedömningsprocess och beredningsorganisation?

Svaren fördelade sig på de sex svarsalternativen enligt följande figur.

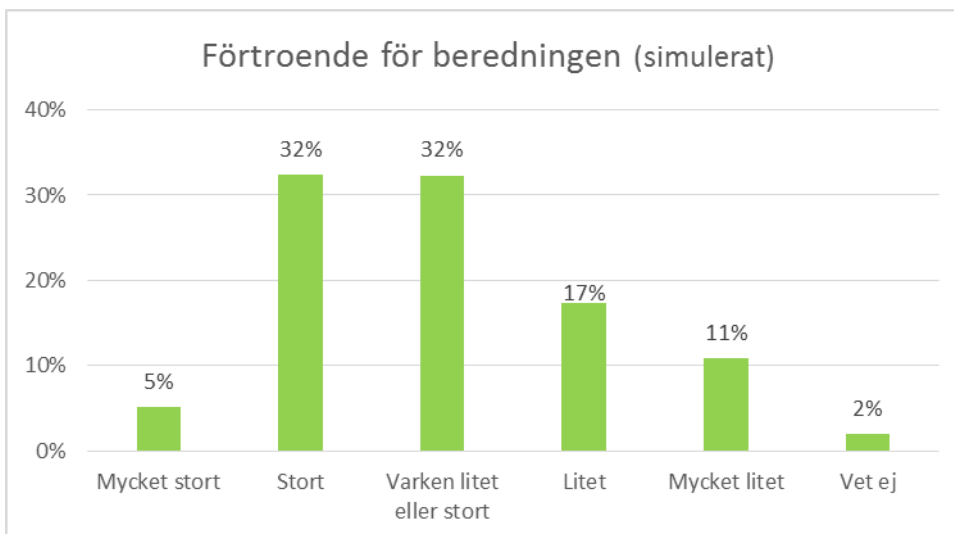
Det är en betydligt större andel, 50 procent, som har stort/mycket stort förtroende för beredningen, än som har litet/mycket litet förtroende, 20 procent. Vetenskapsrådet kan dock knappast vara nöjt varken med att inte mer än 50 procent har stort/mycket stort förtroende, eller med att hela 20 procent har litet/mycket litet förtroende.

Förtroendet för beredningen måste självklart påverkas av hur det gått med den egna ansökan. Nedanstående figur visar svaren på fråga 10 b för de 259 svarande forskare som beviljats projektbidrag 2014, som sökande eller medverkande, respektive de 147 som inte beviljats bidrag vare sig 2014 eller tidigare. De 141 svarande forskare som inte beviljades bidrag 2014, men som beviljats bidrag tidigare, har en fördelning som liknar totalfiguren ovan men drar något mer åt det negativa hållet.

Det finns alltså ett starkt samband. Vi kan notera att 28 procent av forskarna som beviljats medel 2014 svarar med något av *Varken litet eller stort*, *Litet*, eller *Mycket litet*.

Här bör återigen noteras att urvalet är stratifierat, med en ökad andel forskare som beviljats bidrag 2014. En enkel simulering för att kompensera för detta genom att vikta ner gruppen beviljade 2014 ger att 5 procent av de sökande forskarna svarar *Mycket stort*, 32 procent *Stort*, 32 procent *Varken stort eller litet*, 17 procent *Litet*, 11 procent *Mycket litet*, medan 2 procent svarar *Ingen åsikt*. Vi får följande figur.

Nästan hälften, drygt 100, av de 218 fritextsvaren handlar om beredningen. Många tycker att beredningsgrupperna inte har tillräckligt bred kompetens, dvs. att de cirka 8 - 12 forskarna i beredningsgruppen tillsammans inte behärskar hela gruppens ämnesområde. Många tycker därför att externa sakkunniga bör anlitas för alla ansökningar. Många vill också ha fler internationella forskare i beredningsgrupperna.

Inte så få tycker att beredningen inte är ”objektiv” utan att bedömningen ändrar sig mycket från år till år.

Många tycker att utlåtandena är för magra, att de inte ger så mycket. Många gillar inte att så kallade triagerade ansökningar, dvs. sådana som sorterar ut tidigt i processen, inte får något utlåtande alls.

Vissa säger att Vetenskapsrådet bara ger bidrag till de äldre universiteten.

Några exempel på fritextkommentarer:

För att främja att enbart den främsta forskningen bör alla ansökningar läsas av minst en internationellt framstående forskare för att få en specialists syn på ansökningens kvalitet. Det är absurt att tro att de ca 8 individerna i de enskilda panelerna kan täcka upp ett helt vetenskapsfält. Internationell peer-review skulle göra VRs process likt övriga avancerade forskningsländers anslagsprocess.

Med nuvarande beviljningsgrad tenderar VR att bli irrelevant. Med så låg beviljningsgrad är det mer lotteri än bedömning. Jag har läst beredningsgruppernas utlåtande för flera ansökningar och kvaliteten på dessa varierar oerhört, de flesta utlåtanden är tyvärr helt intetsägande och läsaren blir undrande om den som skrev utlåtandet överhuvudtaget hade läst ansökan, därav mitt tvivel på förfarandet.

Jag tycker det är svagt att VR slutat ge detaljerade kommentarer på bedömningar av projektansökningar. Detta gynnar INTE förtroendet för beredningsprocessen och heller inte den vetenskapliga diskussionen. Ge de sökande som inte går vidare till andra omgång besked snarast möjligt.

Det är svårt att som forskare att få någon insyn i hur reviewprocessen går till, och det är mycket svårt att bedöma utifrån resultaten om reviewingen håller en konsistent hög kvalitet eller en mera slumpmässig låg kvalitet. Vare sig man lyckas eller misslyckas med en ansökan så är det svårt att se varför utfallet blev som det blev.

Nya projekt inom helt nya forskningsfält kan svårigen hävda sig inom ramen för Vetenskapsrådets nuvarande utvärderingssystem. I praktiken är pionjärprojekt dömda. Hur "kvalitet" mäts inom ett pionjärprojekt är inte lika självklart som inom ett redan väletablerat forskningsfält.

Jag har provat att skicka in en identisk ansökan om forskningsstöd vid två olika tillfällen, dvs två år i rad. Ansökan fick helt olika poängbedömning vid de två tillfällena. Min tolkning är därmed att ansökningar inte bedöms på ett objektivt och tillförlitligt sätt utan slumpartad beroende på vilken reviewer som råkar få den i sin hand och vara förödande för en forskares möjlighet till karriär.

Det finns många kritiska kommentarer om beredningen i fritextsvaren, medan det är betydligt färre positiva synpunkter. Av forskarna som svarade *Mycket stort/Stort/Varken stort eller litet* på fråga 10 b utnyttjade en tredjedel den avslutande fritextfrågan, av dem som svarade *Litet* lämnade hälften fritextsvar och av dem som svarade *Mycket litet* lämnade tre fjärdedelar fritextsvar. Även om kritiska personer alltså oftare skriver ner sina synpunkter medan "hälsan tiger still", ger fritextsvaren anledning till reflektion. Kanske skulle denna reflektion kunna leda till någon slags kommunikation med forskarna om beredningen och dess villkor, en kommunikation där även forskare som är med i beredningsgrupper involveras. En svarande forskare uttrycker sig så här:

Bra med enkät - även om värdet av den är avhängigt vilken grad av självreflektion och självkritik VR själva är beredda att anamma. Ett erkännande av [att] fördelningen av medel kanske inte alltid kan betecknas som rättvis (vare sig i fördelningen mellan forskare från olika lärosäten eller mellan olika vetenskapsområden) är en viktig utgångspunkt för en sådan självprovning.

Jämställdhet i forskningsstödet

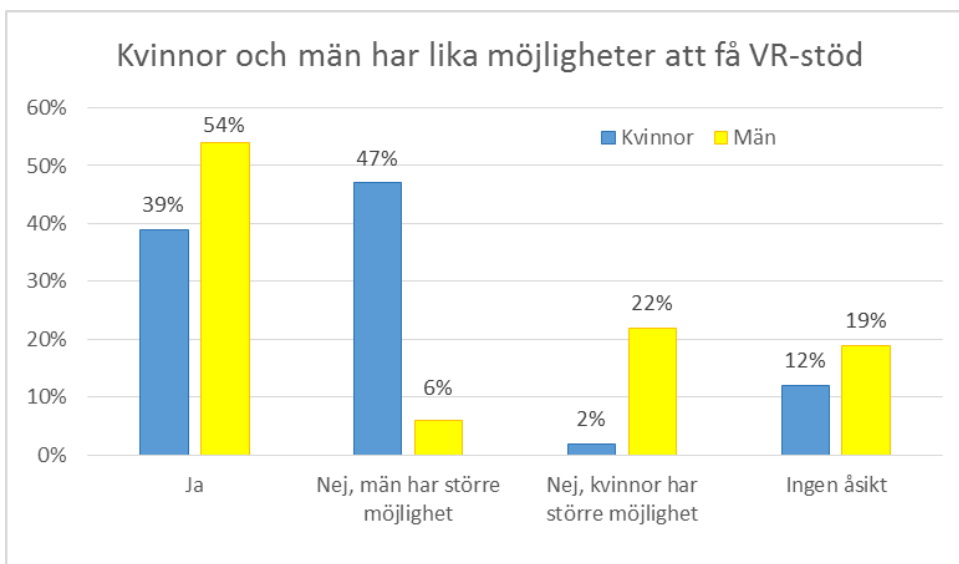
Den sista frågan i forskningsfinansieringsavsnittet behandlade jämställdheten.

Fråga 11: Anser du att kvinnor och män har lika stora möjligheter att få forskningsstöd från Vetenskapsrådet (givet samma kvalitet i den föreslagna forskningen)?

De 563 svaren fördelade sig enligt figuren.

Även om det får anses glädjande att en så pass stor andel, 48 procent, anser att kvinnor och män har samma möjligheter, kompliceras bilden av en tydlig skillnad mellan svaren från kvinnor respektive män.

Vi ser alltså att en majoritet bland männen, 54 procent, men bara en minoritet bland kvinnorna, 39 procent, anser att kvinnor och män har lika stora möjligheter. Nästan varannan kvinna, 47 procent, anser att män har större möjligheter. Bara några enstaka kvinnor, 2 procent, anser att kvinnor har större möjligheter medan bara få män anser att män har större möjligheter.

3. Forskningspolitisk rådgivning

Avsnittet inleddes med en kunskapsfråga om arbetet med forskningspolitisk rådgivning.

Som en del i Vetenskapsrådets uppdrag ingår att vara rådgivare till regeringen i forskningspolitiska frågor och att genomföra analyser och utvärderingar.

Det kan handla om analyser av frågor som rör finansiering av grundforskning, tvärvetenskaplig forskning, jämställdhet i fördelning av forskningsstöd eller om utvärderingar av forskningsområden.

Fråga 12: Kände du till att Vetenskapsrådet har i uppdrag att vara rådgivare till regeringen i forskningspolitiska frågor?

Tre fjärdedelar, 424, av forskarna svarade *Ja*, medan en fjärdedel, 138 forskare, svarade *Nej*. Det forskningspolitiska uppdraget är således relativt välkänt. Nästa fråga var:

Fråga 13: Har du tagit del av någon analys eller utvärdering från Vetenskapsrådet?

Knappt hälften, 47 procent, svarade *Ja*, medan 53 procent svarade *Nej*. Bland forskare inom utbildningsvetenskap svarade hela 64 procent *Ja*, inom medicin och hälsa svarade 53 procent *Ja*, medan andelen ja-svar var lägre, 42 procent respektive 44 procent, inom humaniora/samhällsvetenskap respektive naturvetenskap/teknikvetenskap.

De 265 forskare som svarade *Ja* på fråga 13 fick följdfrågan:

Fråga 13 b: Tyckte du analysen/utvärderingen var intressant?

En stor majoritet, 69 procent, svarade *Ja*, medan endast 10 procent svarade *Nej*. En femtedel, 21 procent, valde att svara *Ingen åsikt*.

De 297 forskare som svarade *Nej* på fråga 13 fick följdfrågan:

Fråga 13 c: Varför har du inte tagit del av någon analys eller utvärdering från Vetenskapsrådet?

Två femtedelar, 39 procent, valde svarsalternativet *Jag visste inte att VR genomför analyser/utvärderingar*. En femtedel, 19 procent, valde att svara *Ingen utvärdering/analys har varit av intresse för mig att ta del av*. Två femtedelar, 42 procent, svarade *Vet ej*.

Den avslutande frågan i avsnittet var följande.

Fråga 14: Bör Vetenskapsrådet vara mer aktivt i forskningspolitiska frågor?

En knapp majoritet av forskarna, 53 procent, svarade *Ja*, 18 procent svarade *Nej*, medan 29 procent svarade *Ingen åsikt*. Det verkar alltså finnas ett relativt stort stöd hos forskarna för ett ökat engagemang i forskningspolitiska frågor.

Ett femtontal fritextkommentarer handlade om forskningspolitiska frågor. Några var positiva till Vetenskapsrådets verksamhet, medan ett par, tre kommentarer var kritiska till krav på open access av publikationer. Ett fritextsvar visade också på ett behov av en tydligare kommunikation med forskarna om vad Vetenskapsrådets verksamhet inom forskningspolitisk rådgivning innebär.

Jag tycker att VR i stort ska försöka att vara opolitiskt och jag förstår inte frågan ovan om att vara aktiv i forskningspolitiken. Menar VR att de ska bedriva politik och opinion? Att ge underlag och informera ska givetvis tillhöra VRs verksamhet, men inte aktiv politik. Vissa av frågorna ovan känns som VR söker mandat för att bedriva politik. Är så fallet?

4. Forskningskommunikation

Avsnittet rörde främst kännedomen kring olika delar av Vetenskapsrådets uppdrag att arbeta med forskningskommunikation.

Vetenskapsrådet har ett övergripande ansvar för samordning av kommunikation om forskning och forskningsresultat. Detta sker bland annat genom webbplatserna forskning.se, Djurförsök.info och Expertsvar.

Sedan 2012 finns också webbtidningen Curie, som handlar om forskningens villkor och forskningspolitik.

Fråga 15: Kände du till att Vetenskapsrådet har i uppdrag att samordna forskningskommunikation?

Drygt tre femtedelar, 62 procent, svarade *Nej*, medan knappa två femtedelar, 38 procent, svarade *Ja*. Uppdraget inom forskningskommunikation är således inte så väl känt bland forskarna. Bland forskarna inom utbildningsvetenskap, där det t.ex. görs större insatser med Resultatdialog, var det dock en något högre andel, 48 procent, som svarade *Ja*.

Nästa kunskapsfråga handlade om fyra av Vetenskapsrådets webbplatser.

Fråga 16: Kände du till de ovannämnda webbplatserna? (forskning.se, djurförsök.info, Expertsvar, Curie)

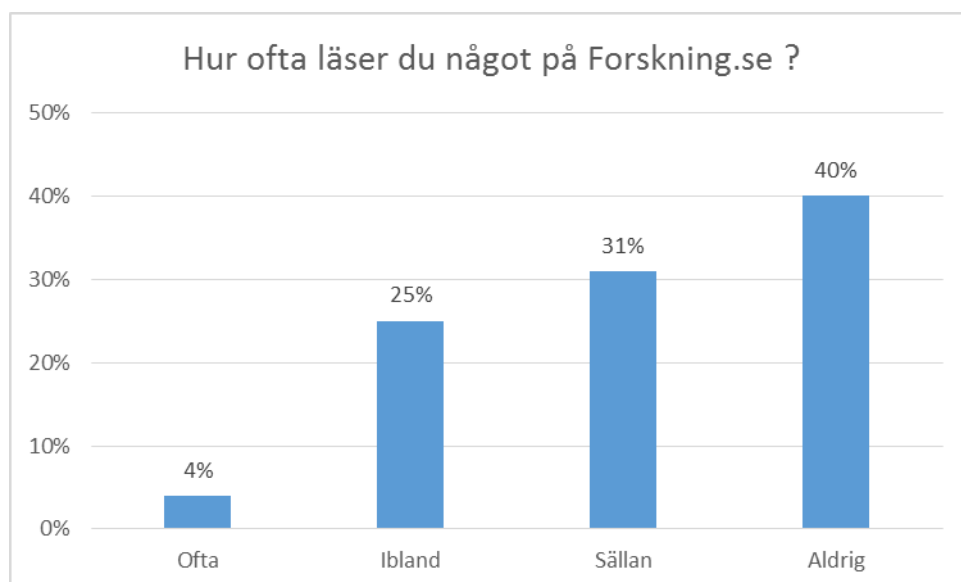
(Svarsalternativ: Ja – alla, Ja – någon/några av dem men inte alla fyra, Nej, ingen av dem)

Två tredjedelar av forskarna, 66 procent, kände till 1-3 av webbplatserna, medan en knapp tredjedel, 30 procent, inte kände till någon av platserna. Endast ett fåtal, 4 procent, kände till alla fyra webbplatserna.

Därefter kom tre frågor om hur mycket forskarna tar del av Vetenskapsrådets forskningskommunikation. *Forskning.se* är en webbplats med information om forskning, främst riktad mot allmänheten men förstås även mot forskare utanför deras egna specialområden.

Fråga 17: Hur ofta läser du någonting på forskning.se?

Svaren fördelades enligt figuren.

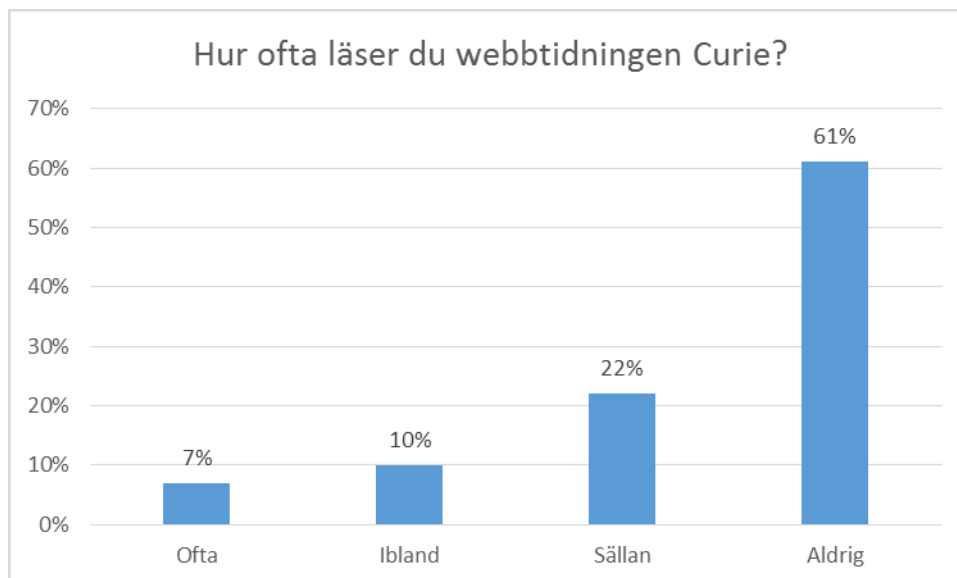

Den stora majoriteten, 71 procent, läser således "sällan eller aldrig" något på *Forskning.se* medan en fjärdedel gör det ibland. Endast få, 4 procent, läser ofta något på *Forskning.se*.

Webbtidningen Curie startade 2012 och har forskarsamhället som sin främsta målgrupp. Nästa fråga är därför särskilt intressant för Vetenskapsrådet.

Fråga 18. Hur ofta läser du webbtidningen Curie?

Svaren fördelade sig enligt följande figur.

Den övervägande majoriteten, 83 procent, läser ”sällan eller aldrig” Curie medan endast få - 10 procent ibland och 7 procent ofta - läser Curie mer regelbundet. Det verkar således vara en bra bit kvar på vägen mot en större spridning av webbtidningen.

Nästa fråga rörde forskarnas deltagande i några Vetenskapsrådsaktiviteter, som inte är webbaserade.

Vetenskapsrådet deltar också i andra aktiviteter för att främja forskningskommunikation, t.ex. Samspråk i Almedalen, Resultatdialog, medieseminarier och kvartalsseminarier.

Fråga 19: Har du varit med vid någon av ovannämnda aktiviteter?

(Svarsalternativ: Ja – alla fyra, Ja – någon/några av dem men inte alla fyra, Nej, ingen av dem)

Dessa evenemang når rimligtvis inte lika många forskare som kan nås över webben. Den helt övervägande majoriteten, 87 procent, av forskarna hade inte varit med på någon av de nämnda aktiviteterna. Bara få, 13 procent, hade varit med på någon av dem, medan ingen hade varit med på alla fyra. Inom utbildningsvetenskap, där Resultatdialog är väl etablerat, hade dock nästan hälften, 47 procent, av forskarna varit med på någon aktivitet.

Den avslutande frågan i avsnittet var:

Fråga 20: Bör Vetenskapsrådet vara mer aktivt för att främja forskningskommunikation?

Två femtedelar, 39 procent, svarade *Ja*, medan en knapp femtedel, 17 procent, svarade *Nej*. Drygt två femtedelar, 44 procent, svarade *Ingen åsikt*. Det verkar alltså finnas stöd för ett ökat engagemang. Bara en handfull av fritextsvaren berörde forskningskommunikation, men däribland fanns detta:

Överhuvudtaget mycket viktigt att göra forskning så synlig som möjligt både mot regering och allmänhet. Viktigt att visualisera för befolkningen forskningens roll för vårt lands välbefinnande samt för att rekrytera unga in till exempel naturvetenskapliga ämnen.

5. Synpunkter på enkäten

De flesta av de 218 fritextsvaren på den avslutande öppna frågan handlade om forskningsfinansiering och/eller beredning, ett femtontal handlade om forskningspolitisk rådgivning och en handfull om forskningskommunikation, se avsnitten ovan.

Cirka femton forskare lämnade synpunkter på själva enkäten i sina fritextsvar. Några av forskarna ansåg att vissa frågor var oklara, några tyckte enkäten innehöll ledande frågor, någon tyckte frågorna var alltför begränsande och några ville ha enkäten på engelska. Inte så få tyckte att max-gränsen på 400 tecken i fritextsvaret var för snäv. En forskares svar var:

Jag har många synpunkter men behöver mer än 400 tecken för att utveckla dem.

BILAGA: ENKÄTFORMULÄRET

Bilden av Vetenskapsrådet

Vetenskapsrådet finansierar forskning av högsta vetenskapliga kvalitet. Vetenskapsrådet arbetar också med uppföljning, analys och utvärdering. Ett tredje uppdrag handlar om att samordna kommunikation om svensk forskning.

För att utveckla sin verksamhet genomför Vetenskapsrådet denna undersökning riktad till sin viktigaste målgrupp, forskare. Enkäten går till ett urval som ansökt 2014 om projektbidrag, respektive projektbidrag unga forskare.

Vi hoppas att du vill besvara några frågor om hur pass väl du känner till Vetenskapsrådets verksamhet och vilken uppfattning du har om den. Du besvarar frågorna anonymt. Resultatet av undersökningen är viktigt för Vetenskapsrådet.

Det tar uppskattningsvis inte mer än 10-15 minuter att besvara enkäten. Klicka på nästa sida för att börja!

BASUPPGIFTER OM DIG

1. Du är

Kvinna

Man

Ej svar

2. Hur lång tid var det sedan du avlade doktorsexamen (eller motsvarande)?

0-6 år

7-12 år

13 eller fler år

Har inte doktorsexamen (eller motsvarande)

3. Var är du verksam? (Dvs. var utför du större delen av din forskning?)

Uppsala universitet

Lunds universitet

Göteborgs universitet

Stockholms universitet

Umeå universitet

Linköpings universitet

Sveriges lantbruksuniversitet

Karolinska institutet

Kungl. Tekniska högskolan

Chalmers

Luleå tekniska universitet

Övriga svenska lärosäten

Annan organisation

DINA ANSÖKNINGAR TILL VETENSKAPSRÅDET

4. Till vilket ämnesråd/kommitté riktade sig din ansökan 2014 om projektbidrag/projektbidrag unga forskare?

Ämnesrådet för humaniora-samhällsvetenskap

Ämnesrådet för medicin och hälsa

Ämnesrådet för naturvetenskap och teknikvetenskap

Utbildningsvetenskapliga kommittén

5. Har du beviljats medel från Vetenskapsrådet, antingen som sökande eller som medverkande? (Frågan avser ansökningar om fleråriga bidrag - inte konferensbidrag, publiceringsstöd eller dylikt.)

Ja, ansökan beviljad 2014 (resp. både 2014 och tidigare)

Ja, tidigare

Nej

6. Har du varit ledamot/ordförande i någon beredningsgrupp eller i något ämnesråd, råd eller kommitté vid Vetenskapsrådet?

Ja, 2014 (resp. både 2014 och tidigare)

Ja, tidigare

Nej

DIN KÄNNEDOM OCH DINA ÅSIKTER OM VETENSKAPSRÅDETS VERKSAMHET

Vetenskapsrådets forskningsfinansiering

Vetenskapsrådet fördelar årligen närmare sex miljarder kronor i stöd till grundläggande forskning av högsta vetenskapliga kvalitet inom alla vetenskapsområden. I Vetenskapsrådets uppdrag ingår att initiera och stödja strategiska satsningar inom forskning.

7. Anser du att Vetenskapsrådet fördelar stöd till forskning av högsta kvalitet?

Ja, till största del

Ja, delvis

Nej

Ingen åsikt

År 2013 fördelade Vetenskapsrådet sammanlagt 5 671 miljoner kronor i forskningsstöd, varav 2 716 miljoner, 48 procent, projektstöd (projektbidrag inkl. projektbidrag unga forskare) 1 693 miljoner, 30 procent, infrastrukturstöd (stöd till nationella och internationella infrastrukturer) 733 miljoner, 13 procent, forskningsmiljöstöd (stöd till forskningsmiljöer och forskarskolor, stöd till internationell rekrytering m.m.) 496 miljoner, 9 procent, i karriärstöd (stöd till anställningar och stipendier, stöd till framstående forskare m.m.)

8. Kände du till att cirka 50 procent av Vetenskapsrådets forskningsstöd fördelas som projektstöd?

Ja

Nej [TILL FÖLJDFRÅGA 8 b]

8b. Hur stor trodde du att andelen som fördelas som projektstöd var?

En betydligt mindre andel

En betydligt större andel

Ingen uppfattning

9. Kände du till att cirka 30 procent av Vetenskapsrådets forskningsstöd fördelas som infrastrukturstöd?

Ja

Nej [TILL FÖLJDFRÅGA 9 b]

9b. Hur stor trodde du att andelen som fördelas som infrastrukturstöd var?

En betydligt mindre andel

En betydligt större andel

Ingen uppfattning

Alla ansökningar om stöd genomgår noggrann kvalitetsprövning genom sakkunniggranskning (så kallad peer review).

10. Kände du till att samtliga ansökningar läses och bedöms av aktiva forskare?

Ja [TILL FÖLJDFRÅGA 10 b]

Nej

10b. Hur stort är ditt förtroende för Vetenskapsrådets bedömningsprocess och beredningsorganisation?

Mycket stort

Stort

Varken litet eller stort

Litet

Mycket litet

Vet ej

11. Anser du att kvinnor och män har lika stora möjligheter att få forskningsstöd från Vetenskapsrådet (givet samma kvalitet i den föreslagna forskningen)?

Ja

Nej, män har större möjlighet

Nej, kvinnor har större möjlighet

Ingen åsikt

Vetenskapsrådets forskningspolitiska rådgivning, analyser och utvärderingar

Som en del i Vetenskapsrådets uppdrag ingår att vara rådgivare till regeringen i forskningspolitiska frågor och att genomföra analyser och utvärderingar. Det kan handla om analyser av frågor som rör finansiering av grundforskning, tvärvetenskaplig forskning, jämställdhet i fördelning av forskningsstöd eller om utvärderingar av forskningsområden.

12. Kände du till att Vetenskapsrådet har i uppdrag att vara rådgivare till regeringen i forskningspolitiska frågor?

Ja
Nej

13. Har du tagit del av någon analys eller utvärdering från Vetenskapsrådet?

Ja [TILL FÖLJDFRÅGA 13 b]
Nej [TILL FÖLJDFRÅGA 13 c]

13b. Tyckte du att analysen/utvärderingen var intressant?

Ja
Nej
Ingen åsikt

13c. Varför har du inte tagit del av någon analys eller utvärdering från Vetenskapsrådet?

Jag visste inte att Vetenskapsrådet genomför analyser/utvärderingar
Ingen utvärdering/analys har varit av intresse för mig att ta del av
Vet ej

14. Bör Vetenskapsrådet vara mer aktivt i forskningspolitiska frågor?

Ja
Nej
Ingen åsikt

Vetenskapsrådets forskningskommunikation

Vetenskapsrådet har ett övergripande ansvar för samordning av kommunikation om forskning och forskningsresultat. Detta sker bland annat genom webbplatserna forskning.se, djurförsök.info och Expertsvar. Sedan 2012 finns också webbtidningen Curie, som handlar om forskningens villkor och forskningspolitik.

15. Kände du till att Vetenskapsrådet har i uppdrag att samordna forskningskommunikation?

Ja
Nej

16. Kände du till de ovannämnda webbplatserna? (forskning.se, djurförsök.info, Expertsvar, Curie)

Ja - alla
Ja - någon/några av dem men inte alla fyra
Nej, ingen av dem

17. Hur ofta läser du någonting på forskning.se?

Ofta
Ibland
Sällan
Aldrig

18. Hur ofta läser du webbtidningen Curie?

Ofta
Ibland
Sällan
Aldrig

Vetenskapsrådet deltar också i andra aktiviteter för att främja forskningskommunikation, tex Samspråk i Almedalen, Resultatdialog, medieseminarier och kvartalsseminarier.

19. Har du varit med vid någon av ovannämnda aktiviteter?

Ja – alla fyra
Ja, någon/några av dem, men inte alla fyra
Nej, ingen av dem

20. Bör Vetenskapsrådet vara mer aktivt för att främja forskningskommunikation?

Ja
Nej
Ingen åsikt

21. Dina övriga synpunkter på Vetenskapsrådets verksamhet eller på denna enkät (maximalt 400 tecken inkl. mellanslag)

STORT TACK FOR DIN MEDVERKAN!

Din medverkan är mycket värdefull i Vetenskapsrådets förbättringsarbete.

Vilken bild har forskare av Vetenskapsrådet och dess verksamhet?
Denna rapport beskriver enkätsvaren från 569 forskare som sökt forskningsbidrag 2014.
Syftet med enkätundersökningen är att bidra till utvecklingsarbetet vid myndigheten.

Västra Järnvägsgatan 3 | Box 1035 | 101 38 Stockholm | Tel 08-546 44 000 | vetenskapsradet@vr.se | www.vr.se

Vetenskapsrådet har en ledande roll för att utveckla svensk forskning av högsta vetenskapliga kvalitet och bidrar därmed till samhällets utveckling. Utöver finansiering av forskning är myndigheten rådgivare till regeringen i forskningsrelaterade frågor och deltar aktivt i debatten för att skapa förståelse för den långsiktiga nyttan av forskningen.